

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e-mail: secretariat@justice.gov.md

12.02.2024 nr. 04/1 1304
la nr. 02-07/709 din 31.01.2024

Ministerul Educației și Cercetării

Urmare examinării proiectului hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), număr unic - 1047/MEC/2023, apreciem că propunerile formulate de către Ministerul Justiției au fost luate în considerare la definitivarea acestuia.

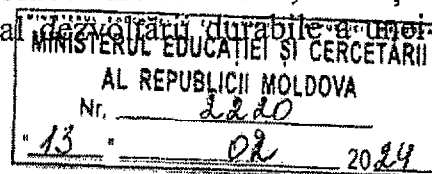
În ceea ce privește forma actuală a proiectului de lege în discuție, din perspectiva rigorilor tehnicii legislative și al încadrării lui în contextul normativ, sunt de semnalat unele propuneri și observații.

La art. II, pct. 6, referitor la completarea Codului educației cu art. 137¹ prin care se propune reglementarea sancțiunilor aplicabile elevilor, apreciem că Nota informativă este inconsistentă, nefiind, astfel, prezentate/detaliate sancțiunile avute în vedere, mecanismul privind aplicarea acestora, argumentele în favoarea introducerii în lege a sancțiunilor, precum și a scopului scontat în implementarea acestora. În acest sens, precizăm că potrivit art. 71 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, la interpretarea actului normativ se ține cont de nota informativă care a însoțit proiectul actului normativ respectiv și de alte documente care permit identificarea voinței autorității publice care a adoptat, a aprobat sau a emis actul normativ. Prin urmare, având în vedere că în funcție de expunerea de motive a unui act normativ, se apreciază voința legiuitorului, este necesară revederea compartimentului „Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi” din Nota informativă pentru a fi clarificat sensul sau aspectul de conținut al art. 137¹.

În ceea ce privește soluțiile legislative preconizate pentru art. 137¹ alin. (1) lit. i), semnalăm că Constituția Republicii Moldova, prin art. 35 alin. (1), garantează dreptul la învățătură prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare. Dreptul la învățătură cuprinde în conținutul său obligativitatea învățământului general, gratuitatea și accesul tuturor la procesul de instruire în sistemul de învățământ profesional și superior.

Dreptul la instruire este consacrat, de asemenea, în art. 2 din Protocolul nr.1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, potrivit căruia nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercițiul funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ, în conformitate cu convingerile lor religioase și filozofice.

Potrivit art. 4 din Codul educației al Republicii Moldova nr. 152/2014, educația reprezintă o prioritate națională și factorul primordial al dezvoltării durabile a unei țări.

societății bazate pe cunoaștere. Prin politica sa în domeniul educației, statul asigură dreptul fundamental la educație, indispensabil pentru exercitarea celorlalte drepturi ale omului.

În jurisprudența sa anterioară, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra problemei învățământului. Astfel, în *Decizia nr. 7 din 4 iulie 2013* Curtea a menționat următoarele:

„40. [...] marja de apreciere a statului și dreptul său de intervenție în procesul de învățământ este mai mare decât în alte domenii și poate fi realizat prin diverse instrumente de reglementare [...].

41. Statul are dreptul și obligația de a stabili căile, conținutul și standardele necesare pentru a asigura realizarea optimă a dreptului la învățură. [...]”

Totodată, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a recunoscut că, deși este deosebit de important, totuși, dreptul la instruire nu este absolut și poate fi supus unor limitări. Aceste limitări sunt implicit acceptate atât timp cât nu este afectată esența dreptului, pentru că dreptul de acces la educație „prin însăși natura sa trebuie să fie reglementat de către stat” (cauza *Catan și alții c. Republicii Moldova și Federației Ruse*, hotărârea din 19 octombrie 2012, § 140 și cauza „*Aspecte privind regimul lingvistic în școlile din Belgia*” c. *Belgiei*, hotărârea din 23 iulie 1968, § 3).

De asemenea, în cauza *Campbell și Cosans c. Regatului Unit*, Curtea Europeană a statuat că *dreptul la instruire impune adoptarea unor reglementări de către state*, care pot fi variabile în timp și în spațiu, în funcție de nevoile societății și de resursele comunității statale, precum și în funcție de resursele membrilor acesteia, însă asemenea reglementări nu trebuie niciodată să fie de natură de a aduce atingere ineseși substanței acestui drept (hotărârea din 25 februarie 1982).

Dreptul la instruire este garantat de Constituție, dar acesta nu este un drept absolut, fiind susceptibil de ingerințe ale statului în ceea ce privește exercitarea atributelor sale. Instituirea anumitor limite este impusă de necesitatea asigurării unui echilibru între interesele individuale și interesul general.

Prin derogare de la principiile constituționale general recunoscute, potrivit art. 54 din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

La art. 137¹ alin. (1) lit. i), norma căreia prevede sancțiunea de „exmatriculare” din liceu cu drept de înscriere în instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar, ridică probleme privind respectarea principiului proporționalității, o exigență imperativă necesar a fi respectată în cazurile de restrângere a exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, prevăzută de art. 54 alin. (2) din Constituție.

Pentru a fi compatibilă cu norma constituțională statuată la art. 54 alin. (2), orice restricție sau ingerință trebuie să fie prevăzută de lege, să urmărească unul sau mai multe scopuri legitime, dintre cele enumerate de alineatul doi, și să fie necesară într-o societate democratică, în vederea realizării aceluși scop sau a acelor scopuri.

Conform testului de proporționalitate, măsura luată trebuie să fie adecvată - să poată în mod obiectiv să ducă la îndeplinirea scopului, necesară - indispensabilă pentru îndeplinirea scopului, și proporțională - să asigure justul echilibru între interesele concrete pentru a fi corespunzătoare scopului urmărit.

Astfel, semnalăm că norma formulată pentru art. 137¹ alin. (1) lit. i) din Codul educației, se consideră a fi o limitare a dreptului la instruire care ar putea fi admisă numai în măsura în care aceasta este necesară pentru atingerea unui scop care ar justifica instituirea acestei limitări. Prin urmare, inițiatorul proiectului urmează să revadă Nota informativă, astfel încât să fie prezentate motive justificate pentru aplicarea sancțiunii anterior menționate.

Sub rezerva celui de mai sus, la art. 137¹ din Codul educației, din punct de vedere al redactării normelor, menționăm următoarele observații și propuneri:

La alin. (1), partea introductivă ar fi necesar de prevăzut în redacția:

„(1) Comiterea de abateri, în funcție de gravitatea faptei și de gradul de vinovăție, atrage aplicarea următoarelor sancțiuni:”.

Norma prevăzută la alin. (2) sugerăm a fi exclusă, ca fiind inutilă, deoarece la art. 137 alin. (3), este prevăzut că elevii din învățământul obligatoriu nu pot fi exmatriculați.

Referitor la redacția propusă pentru alin. (8), este necesar a fi precizat că organele statului pot acționa numai dacă au abilitare legală în limitele și potrivit normelor care le ordonă. Având în vedere că, actele normative adoptate/emise în executare nu pot să conțină soluții legislative care să fie contare cu concepția sau finalitatea urmărită de actul de bază, norma de alin. (8) recomandăm a fi propusă în redacția:

„(8) Faptele care constituie abateri și modul de aplicare a sancțiunilor sunt aprobate de Ministerul Educației și Cercetării.”.

La alin. (9), numerotarea enumerărilor se va realiza cu litere latine mici urmate de o paranteză.

La pct. 8, referitor la art. 145, în conținutul dispoziției privind completarea alin. (4¹), textul „după alin. (4)” urmează a fi exclus, acesta fiind inutil.

La pct. 9, referitor la art. 145¹, în conținutul normei propuse la alin. (4), după cuvântul „alocațiilor” ar fi necesar de completat cu textul „prevăzute la alin. (1) și (3)”.

La art. III alin. (1), referitor la intrarea în vigoare a legii peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, propunem de exclus, ca fiind inutilă, deoarece norma actuală de la art. 56 alin. (1) din *Legea nr. 100/2017*, deja prevede că actele normative intră în vigoare la expirarea termenului de o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Secretar de stat

Stanislav COPETCHI

Digitally signed by Copetchi Stanislav
Date: 2024.02.12 15:55:24 BET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e mail: secretariat@justice.gov.md

12.12.2023 nr. 04/1-10921
la m. 18 69 12425 din 27.11.2023

Ministerul Educației și Cercetării
Cancelaria de Stat

Referitor la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), număr unic - 1047/MEC/2023, relevăm următoarele.

Proiectul de lege are ca obiect de reglementare modificarea Codului fiscal nr. 1163/1997, Legii nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă, Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală, precum și a Codului educației al Republicii Moldova nr. 152/2014.

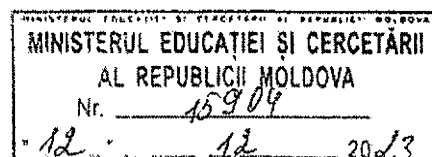
Modificarea cadrului legal tangențial domeniului educației este motivată în Nota informativă, prin necesitatea realizării obiectivului general nr. 3 al Strategiei Naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea nr. 315/2022 ce rezidă în „Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții”.

Urmare analizei proiectului de lege propus, din perspectiva normelor de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, al încadrării lui în contextul legislativ general, remarcăm următoarele constatări.

La art. II (*Legea privind descentralizarea administrativă*):

În actuala redactare norma de la art. 6 alin. (1¹), care prevede delegarea competențelor autorităților administrației publice locale instituțiilor publice de învățământ din subordine, nu ar fi corelată cu obiectul de reglementare al legii prevăzut la art. 2. Astfel, potrivit acestui articol, prezenta lege stabilește cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare doar a competențelor între autoritățile publice. În acest sens, se are în vedere transferul de competențe ce țin de autoritățile publice centrale și cele locale. Mai precizăm că, soluția legislativă propusă nu respectă exigențele regulilor tehnicii legislative prevăzute la art. 63 alin. (1) și (2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, deoarece, aceasta conține o dispoziție care vizează un subiect specific determinat, în speță, instituțiile publice de învățământ, ceea ce afectează concepția generală a legii. Prin urmare, norma propusă nu se integrează organic nici în cuprinsul art. 6 și nici al legii care se referă la domenii de competență.

Referitor la soluția legislativă preconizată la art. III, respectiv art. 14 alin. (2) din *Legea privind administrația publică locală*, este necesară punerea de acord a acesteia cu prevederea art. 1 al aceluiași act legislativ, care stabilește că autoritatea executivă

a unității administrativ-teritoriale este împuternicită cu dreptul de gestionare a bugetului local respectiv, în conformitate, cu competențele și responsabilitățile prevăzute de Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale.

La art. IV (*Codul educației al Republicii Moldova*):

Prin raportare la aspectul reglementat potrivit pct. 4, este necesar a se interveni cu modificări la Cap. II „Educația timpurie”, referitoare la normele de cheltuieli pentru alimentarea copiilor, suportate de la bugetul de stat sau cel local.

La pct. 5, în textul preconizat la art. 136¹ lit. f), este necesară revederea sintagmei „administrației publice”, actuala formulare nefiind suficient de clară.

La pct. 6, referitor la art. 137¹:

Cu privire la sancțiunile aplicabile elevilor (eliminarea temporară de la lecții, suspendarea elevului pe o durată limitată de timp, exmatricularea, cu drept de reînscrisere sau fără drept de reînscrisere ulterioară în aceeași instituție), este de menționat că art. 35 din Constituție garantează, cu titlu de principiu, dreptul la învățătură. Astfel, în Hotărârea nr. 27 din 29 septembrie 1998, Curtea Constituțională a statuat că: „[...] Dreptul la învățătură constituie unul dintre cele mai importante drepturi sociale ale omului. Acest drept creează premisele necesare pentru afirmarea plenară a personalității și a demnității umane, precum și pentru dezvoltarea întregii societăți.” Prin prisma actelor internaționale, dreptul la învățătură este garantat de art. 2 din Protocolul 1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 28 din Convenția cu privire la drepturile copilului, art. 13 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și de art. 26 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a recunoscut că, deși este deosebit de important, totuși, dreptul la instruire nu este absolut și poate fi supus unor limitări. Aceste limitări sunt implicit acceptate atâta timp cât **nu este afectată esența (substanța) dreptului**, pentru că dreptul de acces la educație „prin însăși natura sa trebuie să fie reglementat de către stat” (cauza *Catan și alții c. Republicii Moldova și Federației Ruse*, hotărârea din 19 octombrie 2012, § 140 și cauza „Aspecte privind regimul lingvistic în școlile din Belgia” c. *Belgiei* hotărâre din 23 iulie 1968, § 3).

În Hotărârea nr. 7 din 16 februarie 2017, Curtea a reținut că statul, prin politicile sale, are obligația de a crea condiții pentru asigurarea dreptului la educație, inclusiv de a decide programele, modul și mijloacele prin care se realizează învățământul, nivelul până la care educația este obligatorie, precum și instituirea unor garanții și acordarea gratuită de mijloace necesare pentru realizarea învățământului. Totodată, *politica de stat în sfera învățământului urmează a fi îndeplinită în strictă conformitate cu prevederile constituționale*.

La lit. i), nu este clar raționamentul care ar justifica stabilirea sancțiunii de exmatriculare din liceu cu drept de înscriere în instituție de învățământ profesional tehnic secundar, din care cauză nu poate fi susținută.

Astfel, propunem a se analiza, dacă sancțiunile instituite la art. 137¹ (în special cele prevăzute la lit. c), e), g), h) și i)) nu ar afecta dreptul fundamental la învățătură, prevăzut de art. 35 din Constituție. Or, potrivit normei constituționale prevăzute la art. 35 alin. (7), învățământul liceal, profesional și superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit.

Lit. f), norma propusă, respectiv „suportarea de către părinți/ alți reprezentanți legali a cheltuielilor pentru pagubele materiale produse în cadrul instituției de învățământ” ar fi trebuit să constituie obiectul de reglementare al art. 138 din cod (*drepturile și obligațiile părinților sau altor reprezentanți legali ai copiilor și elevilor*). Totodată, norma propusă, este necesar a fi reformulată, deoarece din conținutul acesteia ar rezulta că pentru toate pagubele materiale produse în cadrul instituției de învățământ, indiferent de circumstanțele și cauzele care au contribuit la producerea acestora, părinții/alți reprezentanți legali urmează să suporte cheltuielile respective. De asemenea, în contextul normei propuse, s-ar impune necesitatea indicării autorității responsabile de elaborarea/aprobarea procedurii de recuperare a cheltuielilor pentru pagubele materiale produse în cadrul instituției de învățământ.

La pct. 10, pentru corectitudinea redactării, la textul preconizat pentru art. 145 alin. (1¹) enunțul al doilea nu trebuie să figureze din alineat, dar imediat după primul enunț.

La pct. 11, referitor la art. 145¹, destinat măsurilor pentru sporirea accesului la educație a elevilor din instituțiile de învățământ general cu un număr mai mic de 50 de elevi, se cuvine de precizat faptul că, prin modalitatea sa de reglementare, Codul educației se caracterizează printr-un anumit caracter de generalitate, abstractizare și conceptualizare. În ceea ce privește normele preconizate la art. 145¹, apreciem că proiectul nu se integrează în conținutul codului, deoarece măsurile prevăzute poartă un caracter temporar. Pe cale de consecință, la soluțiile legislative cuprinse la art. 145¹, recomandăm inițiatorului proiectului să revadă promovarea măsurilor printr-un proiect de lege distinct elaborat cu acest scop. Totodată, pentru a satisface exigența previzibilității normei, legiuitorul are competența nu doar să stabilească dreptul la alocațiile cu caracter special, dar și să determine conținutul și limitele acestuia. Prin urmare, în lege urmează să fie stabilit clar indicatorul de referință la calcularea cuantumului alocației stabilite în condițiile legii.

Secretar de stat

Stanislav COPEȚCHI

Digitally signed by Copetchi Stanislav
Date: 2023.12.12 08:34:02 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

